

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Filipa Dienstbiera a JUDr. Marie Žiškové v právní věci žalobce: **Adam Filus**, se sídlem podnikání Habrmanova 306/25, Hradec Králové, zastoupený JUDr. Janou Kopáčkovou, advokátkou se sídlem Kroftova 1, Praha 5, proti žalovanému: **Generální ředitelství cel**, se sídlem Budějovická 1387/7, Praha 4, o žalobě proti rozhodnutím žalovaného ze dne 23. ledna 2015, č. j. 1954-2/2015-900000-304.3 a č. j. 3239/2015-900000-304.3, ze dne 30. ledna 2015, č. j. 1955-2/2015-900000-304.3 a č. j. 1957-2/2015-900000-304.3, ze dne 21. ledna 2015, č. j. 3416-3/2015-900000-304.3, ze dne 22. ledna 2015, č. j. 3416-4/2015-900000-304.3, ze dne 5. února 2015, č. j. 3416-12/2015-900000-304.3, č. j. 3416-14/2015-900000-304.3, č. j. 3416-15/2015-900000-304.3 a č. j. 3416-13/2015-900000-304.3, a ze dne 23. ledna 2015, č. j. 59707-2/2015-900000-304.3, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 4. 2015, č. j. 31 Af12/2015 – 251,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 4. 2015, č. j. 31 Af 12/2015 – 251, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobou podanou u Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, kterými žalovaný zamítl odvolání stěžovatele a potvrdil (případně změnil) rozhodnutí Celního úřadu pro Královéhradecký kraj, jimiž bylo podle § 42 odst. 2 písm. a) a § 42d odst. 1 písm. a) zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, rozhodnuto o propadnutí vybraných tabákových výrobků, jejich zajištění a v jednom případě o uložení pokuty za správní delikt. Současně s podáním žaloby stěžovatel navrhl, aby žalobě byl přiznán odkladný účinek, a podal návrh na předběžné opatření, kterým by byla žalovanému uložena povinnost zdržet se do dne nabytí právní moci rozhodnutí krajského soudu ve věci samé zajišťování tabákových listů v prodejnách stěžovatele.

[2] Vzhledem k tomu, že stěžovatel nezaplatil v plné výši soudní poplatek spojený s podáním žaloby, návrhu na přiznání odkladného účinku žalobě a návrhu na předběžné opatření, byl

usnesením krajského soudu ze dne 9. 4. 2015, č. j. 31 Af 12/2015 - 247, vyzván k jeho doplacení. Stěžovatel následně podáním ze dne 15. 4. 2015 požádal krajský soud o osvobození od soudních poplatků. Svoji žádost zdůvodnil tím, že byl dne 17. 2. 2015 zadržen policií a od tohoto dne je jako obviněný z trestného činu neodvedení spotřební daně omezen na osobní svobodě, t. č. ve Vazební věznici Hradec Králové. Uvedl, že jako podnikající fyzická osoba ukončil podnikání ke dni 12. 2. 2015. Z podnikání mu tak již neplynou žádné příjmy, které by mohl použít na úhradu soudních poplatků, nedisponuje ani jinými finančními prostředky či majetkem, který by mohl zpeněžit a použít na úhradu soudních poplatků.

[3] Krajský soud, aniž by stěžovatele vyzval k doložení jím tvrzených poměrů, napadeným usnesením stěžovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznal. Krajský soud s odkazem na § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), uvedl, že stěžovatel ke svým tvrzením nepředložil žádné doklady či jiné důkazy, na základě nichž by mohlo být o jeho žádosti rozhodováno. Krajský soud proto dospěl k závěru, že nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

[4] Stěžovatel podal proti uvedenému usnesení kasační stížnost. Namítl, že dle jeho názoru mu měl krajský soud dříve, než žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyhověl, uložit, jaké skutečnosti a jakým způsobem má prokázat. Stěžovatel se nachází ve vazbě a prokazování něčeho, co neví, jakým způsobem má vlastně prokázat, je pro něj nanejvýš komplikované.

[5] Žalovaný informoval Nejvyšší správní soud o tom, že stěžovatel je občanem Polské republiky, který podle údajů v živnostenském rejstříku ke dni 12. 2. 2015 ukončil na území České republiky podnikatelskou činnost. Z úřední činnosti je ovšem žalovanému známo, že ve stěžovatelových obchodech (nazvaných EKO NATURAL) v současnosti provozuje podnikání s obdobným artiklem společnost EKO NATURALcz s.r.o., jejímž jediným jednatelem a společníkem je právě stěžovatel. Stěžovatel tedy své podnikatelské aktivity na území České republiky neukončil, ale pouze je z fyzické osoby – podnikatele „transformoval“ na společnost s ručením omezeným.

[6] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatňoval stěžovatel v kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[7] Co se týká podmínek řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud netrval s ohledem na specifický charakter napadeného usnesení krajského soudu na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost. Jak nedávno uvedl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu: „*Stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě) či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností.*“ (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, sp. zn. 1 As 196/2014). Již předtím Nejvyšší správní soud ve své judikatuře uváděl, že osvobození od soudních poplatků je vázáno na posouzení poměrů konkrétního žadatele. Pokud je cílem kasační stížnosti přezkoumání rozhodnutí, že stěžovateli nemá být přiznáno osvobození od soudních poplatků, pak by se uplatňováním požadavku na uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost jen řetězil problém, který má být rozhodnutím o této kasační stížnosti vyřešen (viz rozsudek ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37; či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77).

[8] Stěžovatel brojí proti tomu, že nebylo vyhověno jeho žádosti o přiznání osvobození od soudních poplatků. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. „*účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný,*

takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“

[9] Z citovaného ustanovení tedy vyplývají tyto podmínky částečného osvobození od soudních poplatků: (1.) účastník požádal o osvobození, (2.) jeho návrh není zjevně neúspěšný, a (3.) účastník doložil nedostatek prostředků. Pro přiznání osvobození od soudních poplatků v plném rozsahu nadto musí být dány zvláště závažné důvody. Jak Nejvyšší správní soud několikrát judikoval, osvobození od soudních poplatků je procesní institut sloužící k ochraně účastníka řízení, který se nachází v úživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, který by mu případně znemožnil přístup k soudní ochraně ve smyslu článku 36 Listiny základních práv a svobod.

[10] Krajský soud nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků z důvodu, že stěžovatel nedoložil nedostatek prostředků. Za situace, kdy stěžovatel zaslal krajskému soudu žádost o osvobození od soudních poplatků výše uvedeného obsahu, měl být ovšem krajským soudem vyzván, aby svá tvrzení doložil. Ze soudního spisu však není patrné, že by tak před rozhodnutím o nepřiznání osvobození od soudních poplatků krajský soud učinil, což má za následek nezákonnost rozhodnutí krajského soudu. V tomto směru lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 7. 2012, č. j. 8 As 64/2012 - 12, z něhož mj. plyne: „Pro posouzení, zda jsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, je zároveň třeba, aby soud vyzval účastníka řízení k doložení osobních, majetkových a výdělkových poměrů a stanovil mu k tomu přiměřenou lhůtu. Soud zpravidla zašle účastníkovi řízení formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků“ s tím, necht' tento formulář účastník zašle vyplněný zpět soudu spolu se všemi relevantními doklady, které se vztahují k tvrzeným skutečnostem o majetkových a výdělkových poměrech (...). Pokud stěžovatelka nedoložila krajskému soudu informaci o svých osobních, majetkových a výdělkových poměrech v důsledku opomenutí krajského soudu vyzvat ji k doložení těchto informací, nelze jí takovou skutečnost klást k tíži. Krajský soud proto zatížil své rozhodnutí vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.“ Rovněž tak lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 9. 2008, č. j. 1 As 63/2008 - 34, podle něhož povinnost doložit nedostatek prostředků je sice na účastníkovi řízení, a nikoli na soudu (srov. také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50), avšak pokud z předložených důkazů není možné dostatečně posoudit majetkové a sociální poměry žadatele a ověřit si jeho tvrzení, měl by soud žadatele poučit v tom smyslu, jakým způsobem může svá tvrzení prokázat, aby v řízení neutrpěl újmu (viz také rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2015, č. j. 5 As 101/2015 - 42).

[11] Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení; v něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 4 s. ř. s.). Krajský soud v novém rozhodnutí rozhodne také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 24. června 2015

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu